

AZ ORSZÁGOS DOKUMENTÁCIÓS BIZOTTSÁG A KUTATÁSI JELENTÉSEKRŐL

001.891/047.31/002

Az Országos Dokumentációs Bizottság /ODB/ 1960.dec.-i ülése dr.Győre Pálnak a Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatójában megjelent cikke^{x/} alapján a kutatási jelentések dokumentációjának elvi és gyakorlati kérdéseivel foglalkozott.

A megbeszélés résztvevői többórás, igen mozgalmas vita után egyhangulag megállapították, hogy a tárgyalás alapjául szolgáló cikk igen alapos áttekintést nyújtott a kutatási jelentések gyűjtésének és feltárásának különböző kérdéseiről. A felvetett gondolatok mindenképpen megérték a gyakorlati megoldásra, márcsak azért is, mert napjainkban a világban már jóval több kutatási jelentés jelenik meg, mint tudományos könyv. /Műszaki területen például kb. 20 ezer könyv és 100 ezer kutatási jelentés./

Több hozzászóló javasolta, hogy a kérdéskomplexumot a disszertációkra és a tanulmányuti jelentésekre is ki kell terjeszteni, mert a hazai tudományos élet szempontjából az ilyen jellegű anyagok is elsőrendű fontosságúak.

A kutatási jelentésekkel foglalkozva az ülés résztvevőinek egyhangulag az volt a véleményük, hogy éles különbséget kell tenni a hazai és a külföldi anyag folyamatos gyűjtése között. Hazai viszonylatban elsősorban a publikált /sokszorosított/ jelentésekkel kell törődnünk. A 25-nél nagyobb példányszámban kiadott jelentések bibliográfiai ellenőrzése megoldott feladatnak látszik, mert ezek címjegyzéke - a titkosaktól eltekintve - az OSZK-nak küldött kötelespéldányok alapján, ETO szakkijelzettel ellátva megjelenik a Magyar Nemzeti Bibliográfiában. Mindent el kell követni azonban, hogy a nagyobb példányszámban megjelenő magyar "report"-ok valóban ismertté váljanak az érdeklődők és elsősorban a könyvtárak előtt. A kisebb példányszámban publikált anyagok viszont elkerülnek ezt a szűrőt. Az illetékes szerveket /MTA, Felsőoktatási Tanács stb./ érdekeltté kell tenni a bibliográfiai áttekintés biztosításában. A nem publikált 1-2 példányos kutatási jelentések ugyeszlőlván mindig a kutatást végző intézmény irattárában porosodnak. Az országos jellegű szakkönyvtáraknak, ill. szakmai dokumentációs központoknak mindent el kell követniük - és ez a feladat meg is valósítható -, hogy elsősorban a publikált, majd a nem publikált kutatási jelentések egy-egy példányát saját részükre megszerezzék, és ott az érdeklődők rendelkezésére bocsássák. Ezzel egyidejűleg, vagy még ezt megelőzően kötelezően elő kell írni, hogy az egyes intézeteken belül készülő kutatási jelentések egy példányát kötelezően helyezték el a helyi szakkönyvtárban.

A külföldi kutatási jelentések gyűjtése - az ODB tagjai szerint - már nem oldható meg központilag. Ezekre vonatkozóan leghelyesebbnek

^{x/} Győre Pál: A kutatási jelentések dokumentációja. MKT, 1960. 5. sz. p. 27-41.

látézik a kutatóintézeti könyvtárak szintjén való gyűjtés, annál is inkább, mert legjobban maguk a "forrasztók" tudják megállapítani, hogy milyen anyagra van szükségük. A külföldi "report"-okra nézve az országos szakkönyvtáraknak csupán forráskutatást kell végezniük, mivel a külföldön, nem állami szervek által kiadott jelentésekről igen nehéz tudomást szerezni. Az ilyen anyagok címjegyzégeit tartalmazó katalógusokat, bibliográfiákat stb. viszont központilag kell gyűjteni, és beszerzési ajánlások formájában kell eljuttatni az illetékes kutatóintézetekhez. Az általánosabb érdeklődésre számot tartó anyagot a központok is beszerezhetik. A szocialista országok kutatási jelentései az egyes kulturális vagy KGST egyezmények útján viszonylag könnyen megszerezhetők.

A hazai kutatási témák perspektivikus jegyzékére /a tervezett vagy folyamatban lévő kutatási tematikák összeállítására/ olyan formában van szükség, hogy azokból az érdekeltek megtudhassák, hogy hol, milyen témákkal, mely intézmények és üzemely szerint kik foglalkoznak. Ezzel egyrészt elősegíthető a kutatások koordinálása is /bár ez nem könyvtári vagy dokumentációs feladat/, másrészt hozzásegíti a hasonló témákban dolgozókat a közvetlen kapcsolatok felvételéhez, és az érdekelteket az időközbeni tájékozódáshoz. /Orvosi területen az Egészségügyi Tudományos Tanács és az MTA 5. osztálya már ki is adta a folyamatban lévő orvosi kutatások 800 adatot tartalmazó címjegyzékét. Az Orvostudományi Dokumentációs Központ a jövőben vállalja az ilyen összeállítások nagyobb példányszámban való sokszorosítását és eljuttatását az orvosi szakkönyvtárakba./ Műszaki területen ilyen címbibliográfiákat csakis az egyes ipari tárcák könyvtári alközpontjai adhatnak ki.

Az ODB ülésének résztvevői egyetértettek abban is, hogy a kutatási jelentések dokumentációját illetően szintén különbséget kell tenni a hazai és a külföldi anyagok között. Erre vonatkozóan a vitában felszólalók álláspontja az alábbiakban foglalható össze:

1. A publikált hazai kutatási jelentések feltárása a külföld számára a szakmai dokumentációs központok feladata. /Az OMK és az OMKG például illetékes szervektől bekérte a kutatási jelentéseket kiadó intézmények címjegyzékét, s ezután közvetlenül ezekhez az intézetekhez fordulva a beérkező anyagot kivonatokat formájában ismertette idegen nyelvű bulletinjeiben./
2. A magyar kutatási jelentések központi dokumentációs feltárása a hazai közönség számára szervezeti és pénzügyi akadályokba ütközik. Referáló folyóiratok kiadása nem is látszik kívánatosnak, ugyanis a témák szóródásuk miatt csak kevés szakembert érdekelnek. /Ennek ellenére az ODK egy központi témakatalógus felállításának tervével foglalkozik orvosi vonatkozásban, az OMK pedig figyelőszolgálati kartonok útján tesz kísérletet ennek az anyagnak feltárására./
3. A hazai kutatási jelentések visszamenőleges jegyzékének /bibliográfiáinak/ összeállítására a szakmai dokumentációs központok jelenleg nem tudnak vállalkozni. /Legfeljebb néhány szakkönyvtár erejéig./ Az ilyen összeállítások legfőbb akadálya, hogy az ilyen jellegű régi anyagok ugyyszólván teljesen hiányoznak az országos szakkönyvtárakból.
4. A külföldi kutatási jelentések dokumentációs feltárása csak kutatóintézeti szinten /műszaki területen, esetleg iparági szinten/ valósítható meg. Ennek azonban alapvető akadálya van: a kutatóintézeti doku-

mentációs szervek még nem érettek ilyen feladatokra. Elsődleges tennivaló e szervek megerősítése, többek között éppen ebből a célból.

- x -

Jánszky Lajos, az ODB titkára a vita összefoglalásaként megállapította, hogy a kutatási jelentések "új vért" jelentenek a szakkönyvtárakban és a dokumentációs szervezetben. A felvetett kérdések azonban még további megbeszéléseket és alapos felméréseket igényelnek. Csak az elvi és gyakorlati kérdések tisztázása után vállalkozhatik az ODB arra, hogy - a vita közben kialakult belső irányelveken túlmenően - további javaslatokat tegyen a kutatási jelentések gyűjtésének és dokumentációs feltárásának szervezett megoldására az érdekelt felsőbb szervek részére.

B.S.

HÁROM KIÁLLÍTÁS A BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRÁBAN

021.4:027.7:62

A Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára /MÜEK/ az utóbbi időben több olyan kiállítást rendezett, amelyek nemzetközi kulturális kapcsolataink szempontjából is figyelmet keltettek.

A Baseli Egyetem a közelmúltban ünnepelte fennállásának 500. évfordulóját. A MÜEK az évforduló alkalmával kiállítást rendezett. Régi könyvek és képek mutatták be a 2000 éves Baselt és az 500 éves egyetemét. Híres professzorok tanítottak az egyetemen, köztük a BERNOLLI-familia nagyjai: Jakob és Johann matematikusok és Daniel, a fizikus. Külön tárlóban mutatta be a könyvtár könyveik XVIII. századi első kiadásait. Bernoulli Daniel hosszú időn át tanított a pétervári egyetemen. 1738-as kiadásu "Hydrodinamica" o. műve mellett ott volt a Szovjet Tudományos Akadémia diszkiadásának 1959-ben megjelent orosznyelvű példánya. A Baseli Egyetem híres magyar tanítványairól is megemlékezett a kiállítás. SZENCI MOLNÁR Albert 1597-ben járt Baselen. PÁPAI PÁRIZ Ferenc ott szerzett orvostudományi diplomát, és megkapta a "Baseli Orvosi Kar ülnöke" kitüntető címet is. Ő volt az első magyar gyakorlati orvosi könyv: a "Pax corporis, Az emberi test belső nyavalyáinak okairól, fészkeről, azoknak orvoslások módjairól való trakta" szerzője. A Pax corporis mellett bemutatta a kiállítás Pápai Páriz latin-magyar szótárát, amely Szenci Molnár Albert szótárának bővített kiadása. HONTERUS János Baselen ismerkedett meg a nyomdászattal. Ő állította fel Brassó első nyomdáját. Nyilvános könyvtárat is szervezett. Erdélyről térképet készített, a legrégibb a megmaradtak közül. MARÓTHI György is tanult itt. A debreceni kollégiumban matematikát, geometriát, csillagászati